

Forfatter: Arrebo, Anders

Titel: Davids Psalmer, 1623 og 1627. Udvalgte bønner. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1-2. 1968

Citation: Arrebo, Anders: "Davids Psalmer, 1623 og 1627. Udvalgte bønner. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1-2. 1968", i Arrebo, Anders: *Davids Psalmer, 1623 og 1627. Udvalgte bønner. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1-2. 1968*, udg. af Vagn Lundgaard Simonsen, Munksgaard, 1965-83., s. 1. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-arre02tom-shoot-idm140067599242608/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Davids Psalmer, 1623 og 1627. Udvalgte bønner. Udg. af Vagn Lundgaard Simonsen. 1-2. 1968

WI Christian den Fierde / met Guds Naade / Danmarckis /
Norgis / Vendis oc Gortis Konning / Hertug vdi Sleßvig /
Høsten / Stormarn oc Ditmarsken / Grefue vdi Oldenborg
og Delmenhorst. Giøre alle vitterligt / at efter som Oss
elskelige / Hederlig oc Høylerde Mand / Mester Anders
Christensen Arøboe / haffuer vnderdanigst ladet giffue Oss
tilkiende / huorledis hand er til sinds paa Tryck Konning
Davids Psalter paa ny oc bedre offuerseet vnder Vore Kircke-
Toncr at ville lade vdgaa / der som det met Voris Naadigst
Bevilling maatte skee. Da paa det at samme Bog maatte vd-
gaa oc bliffue tryckt den Christen Kircke oc Menighed her
vdi Riget til gode oc beste / haffuer Wi saadan hans Christlig
Forset til Naadigste behag optaget oc for got anseet / Oc
Naadigst bevilget at forbeneffinde Mester Anders Christensen
Arøboe maa lade prente forbeneffinde Bog her vdi Vor Kiøb-
sted Kiøbenhaffn / Døg skal hand der paa anvende hans
største fljd / at den med fljd oc Correct kand bliffue prentet.
Oc paa det hand igien kand komme til nogen opretning / for
huis Bekostning hand der paa anvendis vorder / haffuer Wi /
aff Wor synderlig Gunst oc Naade / vndt oc tillat / oc nu
met dette Vort obne Breff vnder oc tillader / at ingen samme
Bog maa lade efftertrycke / eller oc andenstedts tryckt her
vdi Riget til kiøbs at indføre / vdi Tj samfulde Aar efter dette
Vort Breffs *Dato* regnendis. Der som nogen sig her imod vil
fordriste / oc vnderstaa forbeneffinde Bog at efftertrycke / el-
ler oc andenstedts tryckt her vdi Riget til kiøbs at indføre /

inden de Aarßmaal förscreffuet staa ere forløben / da skulle de haffue forbrut alle huiß *Exemplaria* de haffue met at fare / halffparten til Oss / oc anden halffue Part til forbereffinde Mester Anders Christensen Arøboe. Thi forbiude Wi Vore Fogder / Embidtsmend oc alle andre / forbereffinde Mester Anders Christensen Arøboe her imod paa forbereffinde Bog at lade trække (effter som förscreffuit staa) at hindre eller vdi nogen maade forfang at gjøre / vnder Vor Hylleste oc Naade. / Giffuet paa Vort Slot Kiøbenhaffn / den 22. *Decembris, Anno 1624.* Vnder Vort Signet.

Christian.

Titelkobber: 1627.

Hæderlige / Høy oc Vellærde Mænd / Superintendenter /
Prælater / Cannicker / Probster / Præster oc menige Clerici
udi Norriges Rige / Ønskis Naade oc Fred / fryd oc glæde
i den hellig Aand / aff Gud vor Fader / ved vor HÈrre
JEsus Christum.

HVis den høyoplyuste *Doctor Gentium* Apostelen Paulus /
Reverendi, Clarissimi doctissimi & honoratissimi viri, in genere oc
i Almindelighed berømmeligen taler / om det euige lijfs vey
oc Lærdom den hellige Bibelske Scrift / til de *Rom. 15. v. 4.*
Nemlig / at den i Pennen forfatted oc becreffuen er / oss til
lærdom oc undervysning; Paa det / wi skulle haffue haabet /
fornedelst tomodighed oc samme Scriftes trøst: Oc huis
hand atter / i lige mening / med forvædede Ord formelder
til sin Discipel *Timotheum 2. Ep. 3. v. 16.17:* Den gantske
Scrift / er indblest aff Gud / oc er nyttelig til Lærdom / til
Straff / til Rettelse oc til Optuctelse i Retfærdighed / at det
Guds Menniske kand være fuldkommet oc bered til alle gode
Gierninger. Lige det samme maa wi / med største billighed
in specie oc i serdelighed scriffue oc berømme / om den ædle
Bibelkiern / den Siel oc Hierte klingende Kong Davids
Psalter / Cither oc Harpe / huilcken den Guds Mand Lutherus
berømmeligen kalder den lille Bibel / oc *Enchiridion* aff den
Hellig Aand self paa det allerkorteste oc mesterligste sam-
menscreffuet: *Melanthon, titulerer* den en Krone oc Blomme
for alle de Scriffter i Verden er: *Major*, en kostelig Sielens
Vrtegaard / med jdel Hierte oc Siælequegende Roser oc Vio-
ler / vel besat oc beplanted / Foruden huis wbescriffuelig
Koeß oc Loff / den ene aff Fædrene offuer den anden / paa
denne dyrebar Bibelperle / anvender oc henlægger. Om denne
ræt Kongelig Psalter / siges nu / at den høyforskyldeligen
iblant alle / maa siges screffuen at være oss til Lærdom /
Trøst oc Formaning / etc. paa det / det induortis Menniske

Hæderlige / Høy oc Vellærde Mænd / *Superintendenter, Prælater*
/ *Cannicker* / *Probster* / *Præster* oc menige *Clerici* vdi Nor-
riges Rige /
Ønskis Naade oc Fred / Fryd oc Glæde i den hellig Aand /
aff Gud vor Fader / ved vor HERRE JESUM CHRISTUM.
HVIS den Høyoplyuste *Doctor Gentium* Apostelen Paulus /
Reverendi, Clarissimi, doctissimi & honoratissimi Viri, in genere oc
i almindelighed berømmeligen taler / om det evige Liffs Vey
oc lærdom / den hellige Bibelske Scrifft / til de *Rom. 15. v. 4.*
Nemlig / at den i Pennen forfatted oc bescreffuen er / oss til
Lærdom oc Vnderviøning / Paa det wi skulle haffue Haabet /
formodelst taalmodighed oc samme Scrifftes trøst: Oc huis
hand atter / i lige mening / med forvestede Ord formelder til
sin Discipel *Timotheum 2. Epist. 3. v. 16. 17.* Den gantske Scrifft /
er indblest aff Gud / oc er nyttelig til Lærdom / til Straff /
til Rettelse oc til Optuctelse i Retfærdighed / at det Guds
Menniske kand være fuldkommet oc bered til alle gode Gier-
ninger. Lige det samme maa wi / met største billighed *in*
specie oc i serdeclished scriffue oc berømme / om den ædle
Bibelkiern / den Siæl oc Hierte klingende Kong Davids Psal-
ter / Cither oc Harpe / huilcken den Guds Mand Lutherus
berømmeligen kalder den lilde Bibel / oc *Enchiridion* aff den
hellig Aand selff paa det aller korteste oc mesterligste sammen-
screffuet : *Melanthon titulerer* den en Krone oc Blomme for
alle de Scriffter i Verden er: *Major*, en kostelig Siælens Vrte-
gaard / met idel Hierte oc Siælequegende Roser oc Violer /
vel besat oc beplanted: Foruden huiff wbescriffuelig Roef
oc Loff / den ene aff Fædrene offuer den anden / paa denne
dyrebar Bibelperle / anvender oc henlegger. Om denne ræ-
Kongelig Psalter / siges nu / at den høyforskyldeligen iblant
alle / maa siges screffuen at være oss til Lærdom / Trøst oc
Formaning, etc. paa det / det indvortis Menniske oc Guds aff

oc Guds aff Synden forduncklede oc fordærTuede Billede
i oss / der ved i Retfærdighed beredis / forbedris oc fulbyrdis
kand / til alle gode Gierninger / her begyndelig / i Naadtsens /
oc der suldkommelig / i arens Rige.

Oc paa det ingen daarligen tæncke skal / saadant alleniste
at være Ord oc fedre (som mand pleyer at sige) eller nogle
wforskyldte *præconia* oc hyckelroeb; Da beroc sig et Guds barn
met sin Christelig Andact / først paa Mesteren oc Dieteren
til denne gyldene Bog / oc dernæst paa Mesterstycket eller
Psalteren i sig self; Saa skal hand (som eder alle vel vitter-
ligt er) vist i Aanden oc Sandhed befinde / at her er jdel
digitus Dei oc Guds Finger / idel Soel oc Skiold / Lüff oc
Liuß forhaanden / oc at gierningen saa loffuer Mesteren /
oc Mesteren Gierningen igien / at wi haffue Orsag mere end
nock / for sligt et dyrebar Sielens Klenodie / enhelligen / att
beujse Gud vor ringe Tack oc Loff.

Thi huad / for det første / *Autorem* eller Mesteren til Psalte-
ren det Aandelig Paradjß belanger. Da endog det er efter-
ladeligt / at nogle faa aff de 150. Psalmer / som (iblant de
3000 der *Athanasius in Synopsi* om formelder Davidem at
haffue *componeret*) Kircken aff Guds Naade offuerbleffne oc
til denne dag behuldne ere / skal være aff Asaph Berechias
søn / 1. *Par. 6.* eller andre faa hans Geistrige *Conforter*, 1. *Par.*
16. &c. i pennen forfattede / som en part aff Titlerne til
Psalmerne / beujse ville / Men allermest aff 2. Cronick Bog /
29. *eractis* kand / huor den Gudfryctige Ezechias met sine
Førster oc *Officerer*, biuder Leviterne at loffue HERren *Ser-*
monibus David & Asaph videntis, met Davids oc Asaph den
Seeris Dict oc Taler; Dog alligeuel er klart oc obenbare /
den Kongelig Guds egen hierte mand David selfuer aller-
største parten aff samme Psalmer stilet oc dicted haffuer /
oc sine Capelmestre dennem i Guds Huß oc Tabernackel /
bode *vocal* oc *instrumental*vijß at bruge (effter Guds Befaling
ved Gad oc Nathan Propheter / 2. *Par. 29.*) offuerlevered.
Thi hand *tituleres* icke alleeniste i almindelighed en *Eximius*

Synden fordunckede oc fordærffuede Billede i oss / der ved i Retfærdighed beredis / forbedris oc fulbyrdis kand / til alle gode Gierninger / her begyndelig / i Naadbens / oc der fuldkommelig / i ærens Rige.

Oc paa det ingen daarligen tæncke skal / saadant aleeniste at være Ord oc Fedre (som mand pleyer at sige) eller nogle wforskyldte *præconiæ* oc Hyckelroeb: Da beroe sig et Guds Barn met sin Christelig Andact / først paa Mesteren oc Dicteren til denne gyldene Bog / oc dernæst paa Mesterstycket eller Psalteren i sig self: Saa skal hand (som eder alle vel vitterligt er) vist i Aanden oc sandhed befinde / at her er idel *digitus Dei* oc Guds Finger / idel Soel oc Skiold / Liiff oc Liuff forhaanden / oc at Gierningen saa loffuer Mesteren / oc Mesteren Gierningen igien / at vi haffue Aarsag meere end nock / for sligt et dyrebar Siælens Klenodie / enhelligen / at bevise Gud vor største Tack oc Loff.

Thi huad / for det Første / *Autorem* eller Mesteren til Psalteren det Aandelig Paradis belanger: Da endog det er effterladeligt / at nogle faa aff de 150. Psalmer / som (iblant de 3000. der *Athanasius in Synopsi* om-formelder Davidem at haffue *componeret*) Kircken aff Guds Naade offuerbleffue oc til denne Dag behuldne ere / skal være aff Asaph Berechiæ søn / 1. *Par. 6.* eller andre faa hans geistrige *Consorter, 1. Psal. 16 &c.* i Pennen forfattede / som en part / aff Titlerne til Psalmerne bevijse ville; Men allermest aff 2. Crønick. Bog / 29. cractis kand / huor den Gudfryctige Ezechias met sine Førster oc *Officerer*, biuder Leviterne at loffue HERren / *Sermonibus: David & Asaph vidensit*, met Davids oc Asaph den Secris Dict oc Taler: Dog alligevel er klart oc obenbare / den Kongelig Guds egen herte-Mand David selfuer allerstørste Parten aff samme Psalmer stilet oc dicted haffuer / oc sine Capelmestre dennem i Guds Huß oc Tabermackel / baade *vocal* oc *instrumental*viß at bruge (effter Guds Befaling ved Gad oc Nathan Propheten / 2. *Par. 29.*) offuerlevered. Thi hand *tituleres* icke aleeniste i almindelighed en *Eximus Psaltes Israelis*,

Psaltis Israelis, en fornemme Israels Psalme Mester / 2. *Sam. 23*: Men wi befinde end ocsaa hele Psalmer aff Davids egen Mund i Guds Ord at *reiteris*. Som til Exempel / den 18. Psalme / 2. *Sam. 22*. Oc den 103 Psalme / 1. *Psal. 16. Itim, 1. Par. 7*. læse wi / at Leviterne tackede HERren met Strengelig / thi hans Miskundhed varer euindelig / etc. Oc saadant / effter Davids Psalmer. Atter siger *Esdras 3*, at der den anden oc sidste Tempels grundvold effter det Babylonske Fængsel lagdis / stode Præsterne iførde oc loffuede HERren / met Davids Israels Kongis Dict / etc. Oc huad vilde nogen tuile der paa / effterdi det Ny Testamente / met fuld Apostoliske *autoritet* oc myndighed / tillegger hannem den 2 Psalm. *Act. 13*. Den 16. *Act. 2*. Den 32. *Rom. 4*. Den 69. *Act. 1*. Den 110 hoss Evangelisterne *Matth. 22*. oc *Lucam 20*?

Saa kunde derfor / vel saadant / giffue den hellige Psaltere icke en ringe *æstimats*, loff oc anseelse / at slig en høylofflig Potentat oc stormæchtig Konge vdi Israel (aff huilcken all Verden veed nock at sige oc rose) haffuer den allerstorste Parten *componeret* oc sammenscreffuet: Haffde dog slet inted at betyde / om hand den aff eget Hoffuet oc Hierne (huilcket dog wnueligt vaar / som Petrus siger 2. *Ep. 1.*) spundet haffde / oc ey vdi all Guds sandhed saaledis om sig oc sine Psalmer *testamentsret*, 2. *Sam. 23*. met disse sine sidste Ord: HERrens Aand taleder ved mig / oc hans Tale fremfördis oc hørdis ved min Tunge. Huilcke hans salige Testamentis Ord / Sandheds grund oc Mund Christus Jesus selff billiger oc stadfester i sin disputats mod Phariseerne / *Matth. 22*, oc vidner vdtryckelig / at David *Psal. 110* kalder Messiam en Herre i Aanden / I Aanden / (siger Christus) beujsendis der met / den hellige Prophet at hafue været den II. Aands *organum*, redskab oc middel / igennem huis Hoffuet / Mund oc Pen / Gud selfuer Psalteren dicted / screffuet oc *publiceret* haffuer. Saa *Luth.* icke wræt taler / der hand siger om Psalteren *in præfat.* at den II. Aand selff haffuer vild taget sig den wmage til / at sætte i saa maade en liden kort Bibel tilhaabe / om

en fornemme Israels Psalme-Mester / 2. *Sam. 23.* Men vi befinde end ogsaa heele Psalmer aff Davids egen Mund i Guds Ord at *reciteris*. Som til Exempel / den 18. Psalme / 2. *Sam. 22.* Oc den 105. Psalme / 1. *Paral. 16. Tim. 1. Par. 7.* læse vi / at Leviterne tacked HERRen met Strengelig / thi hans Mis-kundhed varer Evindelig / etc. Oc saadant efter Davids Psalmer. Atter siger *Esdras 3.* at der den anden oc sidste Tempels grundvold efter det Babylonske Fengsel lagdis / stode Præsterne iførde oc loffuede HERRen / met Davids Israels Kongis Diet / etc. Oc huad vilde nogen tuile der paa / effierdi det Ny Testamente / met fuld Apostoliske *autoritet* oc myndighed / tillegger hannem den 2. Psal. *Actor. 13.* Den 16. *Actor. 2.* Den 32. *Rom. 4.* Den 69. *Act. 1.* Den 110. hoß Evangelisterne *Matth. 22.* oc *Lucam. 20?*

Saa kunde derfor / vel saadant / giffue den hellige Psalter icke en ringe *æstimatz*, loff oc anseelse / at slig en høyløfflig Potental oc stormæctig Konge vdi Israel (aff huilcken all Verden veed nock at sige oc rose) haffuer den allerstørste Parten *componeret* oc sammenscreffuet: Haffde dog slet intet at betyde / om hand den aff eget Hoffuet oc Hierne (huilcket dog wmueligt vaar / som Petrus siger 2. *Ep. 1.*) spundet haffde / oc ey vdi all Guds sandhed saaledis om sig oc sine Psalmer *testamenteret*, 2. *Sam. 23.* met disse sine sidste Ord: HERRens Aand taledede ved mig / oc hans Tale fremfördis oc hordis ved min Tungr. Huilcke hans salige Testamentis Ord / Sandheds Grund oc Mund Christus JEsus selff billiger oc stadfester i sin Disputats mod Phariscerne / *Matth. 22.* oc vidner vdryckelig / at David *Psal. 110.* kalder Messiam en Herre i Aanden / I Aanden / (siger Christus) bevjsendis der met / den hellige Prophet at haffue været den H. Aands *Organum*, Redskab oc Middel / igennem huis Hoffuet / Mund oc Pen / Gud selffuer Psalteren dicted / screffuet / siunget oc *publiceret* haffuer. Saa *Lutherus* icke wræt taler / der hand siger om Psalteren *in Prefat.* at den Hellig Aand selff haffuer vild taget sig den wmagt til / at sette i saa maade en liden kort Bibel til-

den gantske Christenhed / etc. paa det huo som icke kunde læse oc fatte den store Bibel / maatte dog haffue Summen paa det næste begreben / i denne lilde. Ja Christus self oc Apostlerne haffue for den skyld i, det Ny Testament offuer 60. gange i de vigtigste Religions Artickle / deres *απειρητα*, *argumenter* oc Hoffuedbeujsninger aff Psalteren vldest oc vddraget.

Saa forfare wi da grundeligen / at Hoffuct-Mesterea til denne Vijbdommens oc Liffsens Kilde / er Liffsens oc Vijbdommens HERR selfuer / Gud den værdige H. Aand / huis Gierninger ere allesammen høyløffige / hellige oc tilbedelige: Dog saadant icke *ἀμέσως*, blot oc vden middel / i egen wbegriuelighed: Men allermest ved sin egen Mands / Tieneris oc vduatdis Mund oc Pen / Dauids Isai Søns / fordem Prophet oc Konge i Israel.

Huilcket eniste / maa jo giørre Psalteren hiertelig kjær oc angenem hoß alle dem / der elske Guds egen Vijbdom / Gierning oc Lære / oc sig ey daarligen vnderstaa / den Hellige i Israel at mestre.

Huad nu / for det andet / Mesterstycked eller Psalteren i sig selff betrefver / befunder mand at den er et offuermaade kosteligt oc fordreffligt *Colloquium* oc Samtale / imellem den Allerhøieste oc Allermæstigste Gud i Himmelen / oc et fatigt angergiffuet oc syndigt Menniske her paa Jorden; I huilcken Gud erklerer sit Hierte / Sind oc Vilie imod off / huad hand vil wi skulle true oc giøre / sig til ære oc oss til Salighed: Wi igien paa vor Side / kaste hannem som vor allerkierriste Himmelske Fader / ald vor Nod oc Anliggende i Skodet / klage offuer skoen huor den mest trycker / bede om vndsetning i behagelig tid / oc efter redning Sønnigen oc Daatterligen hannem loffue oc tacke.

Først hørre wi her / at Gud i Himmelen holder Ord oc Samtale met oss i Psalteren / om huis hand vil wi skulle giøre oc lade. Oc skeer saadant besynderlig paa fem maner oc maader.

haabe / om den gantske Christenhed / etc. Paa det huo som icke kunde læse oc fatte den store Bibel / maatte dog haffue Summen paa det næste begreben / i denne lilde. Ja / Christus self oc Apostlerne haffue for den skyld i det Ny Testamente offuer 60. gange i de vichtigste Religions Artickle / deres *αργύρα, Argumenter* oc Hoffuedbevisninger aff Psalteren vdlest oc vddraget.

Saa forfare wi da grundeligen / at Hoffuet-Mesteren til denne Vjβdommens oc Lifssens Kilde / er Lifssens oc Vjβdommens HÈrre selfuer / Gud den værdige Hellig Aand / huis Gierninger ere allesammen høyløffige / hellige oc tilbedelige: Dog saadant icke *ἀπέως*, blot oc vden middel / i egen wbegriffuelighed: Men allermost ved sin egen Mands / Tieneris oc vdvældis Mund oc Pen / Davids, Isai Søns / for dum Prophete oc Konge i Israel.

Huilket eniste / maa jo giøre Psalteren hiertelig kier oc angenem høb alle dem / der elske Guds egen Vjβdom / Gierning oc Lære / oc sig ey daarligen vnderstaa / den hellige i Israel at mestre.

Hvad nu / for det Andet / Mesterstycked eller Psalteren i sig selff betreffer / befinder mand at den er et offuermaade kosteligt oc fordreffligt *Colloquium* oc Samtale / imellem den Allerhøyeste oc Allermæctigste Gud i Himmelen / oc et fattigt angeriffuet oc syndigt Menniske her paa Jorden: I huilken Gud erklerer sit Hierte / Sind oc Villie imod oss / huad hand vil wi skulle troe oc giøre / sig til ære oc oss til Salighed: Wi igien paa vor Side / kaste hannem som vor allerkieriste Himmelske Fader / ald vor Nød oc Anliggende i Skødet / klage offuer Skoen huor den mest trycker / bede om vndsætning i behagelig tid / oc efter redning Sønigen oc Daatterligen hannem løffue oc tacke.

Forst høre wi her / at GUD i Himmelen holder Ord oc Samtale met oss i Psalteren / om huis hand vil wi skulle giøre oc ladte. Oc skeer saadant besynderlig paa fem Mancer oc Maader.

Thi / først oc fremmest / taler oc handler vor kiere Gud met oss / *per instructionem*, ved instrux oc vnderijbning / oc der aff haffue de Psalmer deres vdspryng som kaldis *didaxiæ* eller Lære-psalmer; huilcke der enten erre oss som en Catechismus oc vnderijbning om alle vor Christelige Troes Artickle / eller *informare* oss i et Christelige Liifis oc leffnets fremdragelse / affcontrafeyendis oc visendis oss lige som i et Spejl / baade de Gudfryctiges oc Wgudeliges wlige tilstand / Leffhet oc endeligt / oc huortedis vor HERre en huer efter sine Gierninger / endeligen affløner oc betaler / etc. Thi om alle vor Christelige Troes oc Religions Artickle oc Lærdommer / finder / horer oc læs mand her i Psalteren / paa atskillige steder inted andet / end en grundig Guds Aands vnderijbning / med den Lærdom / som nu i vore Kircker / aff Guds naade klinger oc liuder / paa det artigste oc liffligste *acorderendis* oc offuerensstemmendis.

Dernæst taler oc handler Gud met oss *per adhortationem*, ved aluorlige formaninger oc paamindelser / oc der aff vdspringe de Psalmer / som kaldis *parousiæ* eller Formaningspsalmer; huilcke der offuerflyde / met jdel hellige paamindelser / om Gud at dyrcke / vor Næste at elske / oc vor ganske Leffacts ligformighed / met Guds hellige Loug oc Befaling.

For det tredie handler oc Gud met sin beengstede Kircke her paa jorden / *per consolationem*, ved trøst oc huibualelse / oc deraff vdflyde de hiestestyreckende Psalmer / som kaldis *parousiæ*, eller Trøste-psalmer / i huilcke ald naadens oc trøstens Gud / lader hine lifflige oc søde hertenstrengte i Davids Harpe saa trøsteligen sla / røre oc høre for oss / at et bedrøffued hierte / mit i allerstørste oc høyeste siels oc legems anfectning / maa aff jdel sød oc kierlig Guds stemmis røst oc trøst / i Aanden hoppe oc springe / ja bliffue i Siælen oc det induortis Menniske saa freidig / læt oc lystig / at hand icke acter ved et eniste Haar / alt huis Dieffluelen / Adam oc Verden / engster oc bedrøffuer / vaare det end slet til Døden / ald den stund / Trøsteren den H. Aand / met saa

Thi / Først oc fremmest / taler oc handler vor kiere Him-
melske Gud oc Fader med oss / *per instructionem*, ved Instrux
oc Undervjbuing / oc der aff haffuer de Psalmer deris Vd-
spryng som kaldis *didactici* eller Lære-Psalmer; huilcke
der enten ere oss som en Catechismus oc vndervjbuing om
alle vor Christelige Troes Artickle / eller *informare* oss i et
Christelige Liffs oc Leffnets fremdragelse / affcontrafeyendis
oc visendis oss / lige som i et Sprjl / haade de Gudfryctiges oc
Wgudeliges wiige tilstand / Leffnet oc Endeligt / oc huorledis
vor HERre en huer effter sine Gierninger / endeligen Afløn-
ner oc betaler / etc. Thi om alle vor Christelige Troes oc
Religions Artickle oc Lærdømmer / finder / hører oc læß
mand her i Psalteren / paa atskillige steder intet andet / end
en grundig Guds Aands vndervjbuing / med den Lærdom /
som nu i vore Kircker / aff Guds Naade klinger oc liuder /
paa det artigste oc liffligste *acorderendis* oc offuerensstemmendis.

Dernæst taler oc handler Gud med oss *per adhortationem*, ved
alvorlige Formaninger oc Paamindelser / oc der aff vdspringe
de Psalmer / som kaldis *pariterici* eller Formane-Psalmer;
huilcke der offuerflyde / med idel hellige Paamindelser / om
Gud at dyrcke / vor Næste at elske / oc vor gantske Leffnets
ligformighed / met Guds hellige Loug oc Befaling.

For det Tredie handler oc Gud med sin beengstede Kircke
her paa Jorden / *per consolationem*, ved trøst oc husnalelse / oc
deraff vdflyde de Hiertestyrende Psalmer / som kaldis
theriaci, eller Trøste-Psalmer / i huilcke ald naadens oc
trøstens Gud / lader de lifflige oc søde Hiertestrengte i Da-
vids Harpe saa trøsteligen sla / røre oc høre for oss / at et
bedrøffuet Hierte / mit i allerstørste oc høyeste Siæls oc Le-
gems Anfæcting / maa aff idel sød oc kierlig Guds Stemnis
Røst oc Trøst / i Aanden hoppe oc springe / ja bliffue i Siælen
oc det indvortis Menniske saa freidig / læt oc lystig / at hand
icke acter ved et eniste Haar / alt huis Dieffuelen / Adam oc
Verden / engster oc bedrøffuer / vaare det end slet til Døden /
ald den stund / Trøsteren den H. Aand / met saa mange

mange skønne Mactsprocker / oc saadanne Majestetiske oc hjerreklingende trøstmuteter i Psalteren / hannem forfrisker oc vederqueger. Er ey heller Guds H. Aand i Psalmerne saa arrt oc fattig paa Trøst / at hand lader det met et tu eller try slags huøualelser / endis oc vendis: Men aldrig kand nogen synder i den nød oc fare / Aandelig eller Legemlig / gerade / oc aldrig den wlycke tencke eller nefne / at Gud den hellig Aand haffuer den jo her tilforn affritzet oc bescreffuet saa egentlig / at hand aldrig selff kunde beklage oc fortelle den tusindparten saavel / met ald sin forfarenhed: haffuer oc sat Trøstbegeret oc Suckerbyssen strax hoss / saa sød oc lifflig / wi aldrig kunde ønske det bedre / eller nogen tid tencke oc tro / HErrrens Og oc byrde / saa sød mild oc lidelig at være.

For det Fierde / holder oc Gud sin Samtale met oss / *per predicationem futurorum*, ved tilkommende Tings forkyndelser / oc der aff vdrinde de Psalmer / som kaldis *προφητικαι*, eller Spaapsalmer: Oc handle enten / om Messie / vor kiære Forleseris Død oc pñe / samt hans ærefulde opstandelse / eller om hans euige Rige oc Præstedømme / *itim*, om Hedningernis forsamling til Israels Faarestj / eller om Kirckens forfygelse / oc det Jødiske Regimentis endelig vndergang oc forstyrrelse / etc.

Oc enddog David leffde mere end tusind Aar før Messie ankomst: Dog alligeuel affcontrafeyer hand her met mange omstendigheder oc lincamenter hans hellige Passion oc Pñe saa egentlig / at hand mere der vdi met en aff Evangelisterne / end nogen Prophet / er at forlignes / ja taler saa *graphic* oc tydelig der om / som hand kunde personlig staaed vnder Christi korb / oc seet oc hørt / huorledis alting der met kunde være gangen oc faren. *Itim*, om hans ærefulde opstandelse / spaaer David saa meget klarlig / at Petrus i sin fordrefflige Paaske-prædicken *Act. 2.* (met huilcken hand omuende ved 3000 Mennsker) aff hans 16. Psalm, allerhelst beuise vilde / Jesum Christum visseligen at være opstanden fra de døde / etc.

skønne Mactsprucker / oc saadanne Majestetiske oc Hierte-
klingende Trostmutter i Psalteren / hannem forrisiker oc
vederqueger. Er ey heller Guds H. Aand i Psalmerne saa
arm oc fattig paa Trøst / at hand lader det met et / to eller tre
slags Husualtelser / endis oc vendis: Men aldrig kand nogen
Synder i den Nød oc Fare / Aandelig eller Legemlig / gerade
oc aldrig den Wlycke tencke eller neffne / at Gud den H.
Aand / hafuer den jo her tilforn affritset oc bescreffuet saa ei-
gendlig / at hand aldrig selff kunde beklage oc fortelle den
tusind Parten saa vel / met ald sin Forfarenhed: haffuer oc
sat Trøstbegeret oc Suckerbyssen strax hoss / saa sød oc
liffelig / wi aldrig kunde ønske det bedre / eller nogen tid
tencke oc tro / Herrens Og oc Byrde for Guds Børn / saa sød /
mild oc lidelig at være.

For det Fierde / holder oc Gud sin Samtale met oss / *per*
prædicationem futurorum, ved tilkommende Tings forkyndelser /
oc der aff vdrinde de Psalmer / som kaldis προφητικοί,
eller Spaapsalmer: Oc handle enten / om Messia: / vor kiere
Forloseris Tilkomst i Kiødet / Død oc Pjnc / samt hans ære-
fulde Opstandelse / eller om hans evige Rige oc Præstedømme /
Him, om Hedningerns Forsamling til Israels Faaresj / eller
om Kirkens forfylgelse / oc det Jødiske Regimentis endelig
Undergang oc Forstyrrelse / etc.

Oc endog David leffde meere end tusinde Aar for Messia:
Ankomst: Dog alligevel affcontrafeyer hand her met mange
omstændigheder oc wfcilbare Lincamenter hans hellige Pas-
sion oc Pinc saa egentlig / at hand meere der vdi met en aff
Evangelisterne / end nogen Prophet / er at forlignen / ja taler
saa *graphice* oc tydelig der om / som hand kunde personlig
staaed under Christi Kaarß / selff seet oc hørt / huorledis
alting der met kunde være gangen oc faren. *Him*, om hans
ærefulde Opstandelse / spaar David saa meget klarlig / at
Petrus i sin fortrefflige Pintze-Prædieken *Act. 2.* (met huil-
cken hand omvender ved 3000. Mennisker) aff hans 16.
Psalme allerhelst bevise vilde / *JEsu* Christum visseligen
at være Opstanden fra de Døde / etc.

Endelig oc for det Femte / taler oc Gud met sin Kircke oc Folck / *per rerum preteritarum commemorationem*, ved for-gangne tings erindring oc forferskelse / oc der aff vdqueller det slags Psalmer / som kaldis *ιστορικαι*, eller Histori-Psalmer: I huilcke der fortellis / huorledis Gud aff Alders oc fordum tid / haffuer holdet huß met sin Kircke her paa Jorden / nemlig / at hand haffuer været den baade suer oc sød / haar oc blød / lige som de det best oc mest aff hannem forskylte / (dog Naaden vel alleroffteste er gangen for Ret-ten) oss som nu leffue / icke til ringe affskreckelse fra det onde / oc tilskyndelse til det gode at giøre / Om wi ellers / icke heller met Synd oc Wbodfærdighed ville kalde hans tunge Haand oc rætfærdig straff offuer oss / end i en sønlig Lydighed / leffue vnder hans Faderlig *favor* oc yndist / met timelig oc cuig velsignelse.

See / vdi disse fem Maader holder den Allmæctig Gud aff stor Naade / sit *colloquium* oc Samtale met oss sine fattige Børn vdi Psalteren. /

Der imod / for det Andet / tale oc handle wi arme Syn-dere / wi Støff oc Aske / met den store oc wbegribelige Gud / i tuende maade / besynderlig:

Først / *per precationem*, ved Bøn oc supplicatz / *inim* Forbøn oc Affbøn / oc der aff *tituleres* oc neffnis de Psalmer / som kaldis *δευτικαι* eller Bede-psalmer: Vdi huilcke wi kunde (som Luth. siger) see Kong David / eller en anden andectig Sup-plicant / ind i Sielen oc Hierted / i Nød oc Død / lige som mit i helfuede bested / huor mørckt / domt oc gromt der er / aff allehaande Samuittighedens *tortur* oc Guds vredis an-seelse oc straffis beredelse for Synden: Oc huorledis samme Menniske kryber derfor frem / lige som paa Hænder oc Fødder / vrier oc vender sig for den høytørnede Gud / som en arm Regnorm paa Jorden / angret oc fortryder / bicter oc bekiender sine wtallige blodige Synder / oc kaster flux der paa / met stoer Aandelig *παινήσις* oc Troens domdristig-hed / ald sin nød oc jammerstand / ald naadtseus Gud oc

Endelig oc for det Femte / taler oc Gud met sin Kircke oc Folck / *per rerum preteritarum commemorationem*, ved forgangne tings erindring oc forferskelse / oc der aff vdquellen det slags Psalmer / som kaldis *ἱστοριαι* eller Histori-Psalmer: I huilcke der fortellis / huorledis Gud aff Alders oc fordum tid / haffuer holdet huß met sin Kircke her paa Jorden / nemlig / at hand haffuer været den baade suer oc sød / haar oc Blød / lige som de det best oc mest aff hannem forskyte / (dog Naaden vel allerofftteste er gangen for Retten) oss som nu leffue / icke til ringe affskreckelse fra det onde / oc tilskyndelse til det gode at giøre / Om wi ellers / icke heller met Synd oc Wbodfærdighed ville kalde hans tunge Haand oc retfærdig Straff offuer oss / end i en Sønlig Lydighed / leffue vnder hans Faderlig *favor* oc yndest / met timelig oc evig Velsignelse.

See / vdi disse fem Maader holder den Allmæctig Gud aff stor Naade / sit *colloquium* oc Samtale met oss sine fattige Born / vdi Psalteren.

Der imod / for det Andet / tale oc handle wi arme Syndere / wi Støff oc Aske / met den store oc wbegribelige Gud / i tuende maade / besynderlig:

Først / *per precationem*, ved Bøn oc Supplicats / *inim* Forbøn oc Affbøn / oc der aff tituleres oc nefnis de Psalmer / som kaldis *deprecatōes* eller Bede-Psalmer: Vdi huilcke wi kunde (som Lutherus siger) see Kong David / eller en anden andectig Supplicant / ind i Sielen oc Hierted / i Nød oc Død / lige sum mit i Hellfuede bested / huor mørckt / domt oc gromt der er / aff allehaande Samvittighedens Tortur oc Guds Vredis anseelse oc Straffs beredelse for Synden: Oc huorledis samme Menniske kryber derfor frem / lige som paa Hander oc Fødder / vrier oc vender sig for den høylfortørnede Gud / som en arm Regnorm paa Jorden / angret oc fortryder / bicter oc bekiender sine wtallige blodige Synder / oc kaster flux der paa / met stoer Aandelig *καθήχησις* oc Troens Domdristighed / ald sin Nød oc jammerstand / ald Naadsens Gud

Fader i skødet / i Jesu Naffin bedendis / om en naadig synds
forladelse / redning oc vdfrielse / oc den vdi Troen / haabet
oc tolmoghighed wtuileendis forventer / baade paa sin egen /
disligeste Kірckens oc sin medlidende Næstis vegne. Huor til
threni Davidici, de 7 Poenitentzens hierteklingende Psalmer /
met mange andre flere / erre en ræt Siælens Krone oc hiertens
vdkoren blomme. (Gud giffue mand ellers út oc offte met
dennem vilde holde sin Samtale met Gud / oc vel i Hierted
betracte huad for en HÈrre mand taledt met. Thi da ginge
det vel icke saa løst oc leppisch aff / som offte skeer / men
fast mere aff sielens grund / oc bleffue jdel leffuende / bren-
nende oc giennemtrengende ord aff / som Gud for sin naade
oc Sandheds skyld baade vilde oc skulde bønhørre.)

For det andet / falder oc vor Samtale met Gud / *per
gratiarum actiōem*, ved en tilbørlig Tacksigelse / huor aff hine
Himmelklingende Psalmer / som kaldis *ευχαριστικαι* eller
Tack oc Loff-psalmer / sødeligen vdflyde: Vdi huilcke / wi
atter kunde see David oc andre tacknemmelige Christne /
ind i hierted oc Sielen / lige som i en skøn oc lystig Apote-
ckres Vrtsgaard / Ja lige som i Himmelen eller Paradjß selff /
huilcke deylige oc velluctende Blomster der vdi opvoxe / aff
alle slags glædelige indfald / ord / tacksigelser oc berømmelser
mod Gud for alle hans vsigelige velgierninger / Aandelige oc
legemlige / etc.

See / vdi slig maader holder et Davidiske oc Christeligt
Hierte sin *discurs* oc Samtale / met sin kiere HÈrre oc Gud /
i den hellige Psaltere.

(Dog er her hoss met et Ord at mercke / at somme Psalmer
ere *mixti generis*, saa der offte findes den Psalme / i huilcken
to eller tre aff disse stycker indeholdis / Ja vel den / vndertiden
/ i huilcken de allesammen / aff Aandtzens Riigdom / kunde
være befattede. Huilcket Psalmerne i sig selff nocksom til-
kicnde giffue / oc vilde falde alt forlangt her at *exemplere*.)

Huad ville wi derfor nu andet her om sige / end lige det
samme som *Basilius* rætteligen om Psalteren formelder / at

oc Fader i Skødet / i JEsu Naffin bedendis / om en naadig
Synds forladelse / rodnung oc vdfrielse / oc den vdi Troen /
Haabet oc Taalmodighed wtuilendis forventer / baade paa
sin egen / disligeste Kirckens oc sin nødlidende Næstis vegne.
Huur til *threni Davidici*, de siu Pœnitentsens hærteteklingende
Psalmer / met mange andre flere / ere en ret Siælens Krone
oc hiertens vdkoren Blomme. (Gud giffue mand ellers tjt oc
offte met dennem vilde holde sin Samtale met Gud / oc vel
i Hierted betracte huad for en HERre mand taledet met, Thi
da ginge det vel icke saa løst oc leppisch aff / som offte skeer;
men fast meere aff Siælens grund / oc bleffue idel leffuende /
brønnende oc giennemtrengende Ord aff / som Gud for sin
Naade oc Sandheds skyld / baade vilde oc skulde bønhøre.)

For det Andet / falder oc vor Samtale met Gud / *per gratia-
rum actionem*, ved en tilbørlig Tacksigelse / huor aff hine Him-
melklingende Psalmer / som kaldis *εὐχαριστικοί* eller Tack
oc Loff-Psalmer / sødeligen vdflyde: Vdi huilcke wi atter
kunde see David oc andre tacknemmelige Christne / ind i
Hierted oc Siælen / lige som i en skøn oc lystig Apotekers
Vrtegaard / Ja / lige som i Himmelen eller Paradiß self /
huilcke deylige oc velluctende Blomster der vdi opvoxe / aff
alle slags glædelige indfald / Ord / Tacksigelser oc Berøm-
melser mod Gud / for alle hans wsigelige Velgierninger /
Aandelige oc Legenlige / etc.

See / vdi slig maader holder et Davidiske oc Christelig
Hierte sin Discurs oc Samtale / met sin kiere HERre oc Gud /
i den hellige Psaltere.

(Dog er her hoss met et Ord at mercke / at somme Psalmer
ere *mixti generis* / saa der offte findis den Psalme / i huilcken
to eller tre aff disse Stycker indeholdis / Ja / vel den / vnder-
tiden / i huilcken de allesammen / aff Aandsens Rjgdom /
kunde være befattede. Huilcket Psalmerne i sig self nocksom
tilkønde giffue / oc vilde falde alt forlangt her at exemplere.)

Huad ville wi derfor nu andet her om sige / end lige det
samme som *Basilus* rætteligen om Psalteren formelder / at

•*

den er en ræt Krone / oc det allerbeste oc eddeligste aff Alting:

Thi Summavijß / oc met korte Ord at tale: Er nogen en Regenter eller Øffrigheds Person: her haffuer hand i David sit Regenter oc Regiment-Spejl / saa klart oc kosteligt som det ellers i ald Verden icke findes: Er hand en Vndersaat / finder hand sin beskeden Deel disligeste. Her haffuer en Lære-Mester sin Kircke oc Schole-Regle / huorledis hand lære oc leffue skal: Her haffuer Tilhøveren oc Discipelen i lige maade huad hand høre oc gjøre skal. Her hoss David / finder en Huß-fader oc Hußmoder / sine Christelige Hußtaffler: Børn oc Tiunde icke mindre deres Hußlectioner. Est du gammel / her haffuer du din Alderdoms Styrcke oc Staff: Est du yng / her er din Vngdoms Krantz oc Kronc. Est du bedrøffued: her er trøstens Beck oc Kilde. Trengis du aff Armod: her finder du den euige Rjgdom. Anfæctis du aff Dieffuelen / Kiødet / Verden oc Tyranner: Her er vdsætning oc euig befijelse. Est du i krjg oc feide / her er vold oc skandtse: Est du i lyst oc leide / her er din Aandeligt kurtsweil / Lystgaard oc beste tids fordriff. Est du i nød geraden / oc vilt bede Gud (som vel behøffuis): Her ere Bønner for huilcke Himmelen sig obnet haffuer / Torn oc Muer ere indfaldne / Suerdet duld pjen brusten. Lider dig vel / oc du vilt tacke Gud (som billigt er): her er Israels Loff oc Tackpsalmer / ald Verden haffuer dennem icke kosteligere. Est du hungrig oc tørstig: her er dit Køcken oc Kieller. Est du træt: her er din Pude. Est du siug: her er din Læge. Est du død: her er dit Liff. Est du i Graffuen: her er din opstandelse / Himmelfart oc euige Canaans Arffuedel. O salige ere derfor de Øyen / som ræt see-Kong Davids Psaltere / de øren den ræt høre / den mund den ræt læß oc siunger / oc allermest det Hierte / som den ræt i Aanden offuerveyer oc betracter / oc sit Liff oc Lefinet der efter styrer oc regulerer.

For saadanne oc andre wtallige saligheds gaffn oc Lærdom skyld / haffuer Psalteren altid været høyt æret / oc ijdelig

den er en ræt Krone / oc det allerbeste oc eddeligste aff Alting?

Thi Summavijß / oc met korte Ord at tale: Er nogen en Regenter eller Øifrigheds Person: her haffuer hand i David sit Regenter oc Regiment-Spejl / saa klart oc kosteligt som det ellers i ald verden icke findes: Er hand en Vndersaat / finder hand sin beskedne Deel disligeste. Her haffuer en Lære-Mester sin Kircke oc Schole-Regle / huorledis hand lære oc leffue skal: Her haffuer Tilhøeren oc Discipelen i lige maade huad hand høre oc giøre skal. Her hoß David / finder en Hußfader oc Hußmoder / sine Christelige Hußtaffler: Børn oc Tiunde icke mindre deres Hußlectioner. Est du gammel / her haffuer du din Alderdoms Styrcke oc Staff: Est du vng / her er din Vngdoms Krands oc Krone. Est du bedrøffued: her er trøstens Beck oc Kilde. Trengis du aff Armod: her finder du den evige Rjgdom. Ankctis du aff Dieffuelen / Kiødet / Verden oc Tyranner: Her er vdsætning oc Ewig befrielse. Est du i Krjg oc Feide / her er Vold oc Skandtse: Est du i lyst oc leide / her er din Aandelig Kurtswell / Lystgaard oc beste Tids fordriff. Est du i Nød geraden / oc vilt (som vel behøffuis) bede Gud: Her er Bønner for huilcke Himmelen sig obnet haffuer / Torn oc Muer ere indfaldne / Suerdet duld / Pilen brusten. Lider dig vel / oc du vilt (som billigt er) tacke Gud: her er Israels Loff oc Tackpsalmer / ald Verden haffuer dem icke kosteligere. Est du hungri oc tørstig: her er dit Køcken oc Kieller. Est du træ: her er din Pude. Est du siug: her er din Læge. Est du død: her er dit Liff. Est du i Graffuen: her er din Opstandelse / Himmelfart oc evige Canaans Arffuedel. O salige ere derfor de Øyen / som rættelig see Kong Davids Psaltere / de Øren den ræt høre / den Mund den ræt laß oc siunger / oc altermest / det Hierte / som den ræt i Aanden offuerveyer oc betracter / oc sit Liff oc Leffnet der efter styrer oc regulerer.

For saadanne oc andre wiallige saligheds Gaffn oc Lærdom skyld / haffuer Psalteren altid været høyt æret / oc i

brug i Christi Kircke oc Menighed slet fra Davids tid indtil paa denne dag / som alle Kirckehistorier vdvjse.

Oc efterdi Davids egne høynskelige Toner oc Melodjer icke nogen steds meer forhaanden erre; Det Davidiske sprock met sin *suavitet* oc sødhed ey heller aff menigheden forstaes oc begribes kand: Da haffuer en huer *Nation* oc Landskab / (besynderlig nu paa dette sidste *reformerede* 100 Aars tid) sin Hjd der paa henlagd / at de paa deres eget Tungemaal / i Kircker oc Huse / Sangvijs / kunde føre sig Psalteren ræt til brug oc nytte / oc til det samme behoff / atskillige Toner *inuenteret* oc opdichted. Oc haffuer først *B. Lutherus* lagd Haand paa Plowen (som mand taler) oc nogle faa aff Psalmerne / i skickelige Rjym oc vnder gravitetske Toner / meget lyck-saligen / paa Meissenske Sprog *publiceret*, (som hans *Cithara* vdvjser) efterladendis andre sine *Disciple* / et got Exempcl / det hele *Psalterium* met tiden et fuldkomme: huilcket oc lenge siden aff atskillige skeed er (dog met wlige *vena*) som baade det *Leiptzigske* / *Gryphswaldiske* oc andre *Editioner* Offuer oc *Nedersachsische* tilkiende gifflue. De Franske / Engelske oc *Nedderlendiske* / haffue sig der vdi oc icke forsømmet / som deres *Exemplarier* medføre. Oc haffuer *Ambros. Lobw.* ladet sig den *Frantzske Edition* saa vel behage / at hand i sin *Tydske version*, icke aleniste haffuer deres fremmede oc wbeckante *Melodier* beholdet / Men end oc deres korte *Summarier* oc *paraphraser* / met passelig Davidiske grund (fornehmlig i en stor part aff de *Prophetiske Psalmer*) ganske *strictè emuleret* oc efterfuld. Aff huilcke *Melodier*, end oc nogle hoes oss / somme-stedtz giengse ere / kunde oc (en 6. eller 8. aff dennem) i sig self vel passere / om ellers den simpel oc gemene Mand der met tiemt kunde vare / oc wi self icke dennem tilforn saa gode eller bedre haffde.

Da / efterdi Psalteren (som sagt er) i sig self / er saadan en offuervettis klar / sød oc liflig *Bibelkiern* oc ræt gyldene siælens Krone: Wi oc see / huorledis atskillige omliggende *Nationer* oc *Tungemaal* / inden oc vden Kircken / *Sangvijs*

idelig brug i Christi Kircke oc Menighed / slet fra Davids Tid indtil paa denne Dag / som alle Kirckehistorier vdvjse.

Oc effterdi Davids egne høyskelige Toner oc Melodier icke nogen steds meer forhaanden erre; Det Davidiske Sprock met sin *suavit* oc sødhed ey heller aff menigheden forstaes oc begribes kand: Da haffuer en huer *Nation* oc Landskab / (besynderlig nu paa det sidste *reformerede* 100. Aars tid) sin fljd der paa henlagd / at de paa deres eget Tungemaal / i Kircker oc Huse / Sangvijs / kunde føre sig Psalteren ræt til brug oc nytte / oc til det samme behoff / atskillige Toner *inventeret* oc opdickt. Oc haffuer først *B. Lutherus* lagt Haand paa Plowen (som mand taler) oc nogle faa aff Psalmerne / i skikkelige Rijn oc vnder gravitetske Toner / met lycksaligen / paa Meissenske Sprog (som hans *Cithara* vdviser) *publiceret*, effterladendis andre sine Disciple / et got Exempel / det heele *Psalterium* met tiden at fuldkomme; huilcket oc lenge siden / aff atskillige (dog met wlige *vena*) skeed er / som baade det Leiptzigske / Gryphswaldiske oc andre *Editioner* Offuer oc Nedersächsische tilkiende giffue. De Franske / Engelske oc Nederlendiske / haffue sig der vdi oc icke forsømmet / som deres *Exemplarier* medføre. Oc haffuer *Ambros. Lobv.* ladet sig den Frantske *Edition* saa vel behage / at hand i sin Tydske *version*, icke allenniste haffuer deres fremmede oc wbekante *Melodier* beholdet / Men end oc deres korte *Summarier* oc *paraphrases*, met passelig Davidiske grund (lornemlig i en stor part aff de Prophetiske Psalmer) gantske *stricte amuleret* oc effterfuld / etc.

Da / effterdi Psalteren (som sagt er) i sig selff / er saadan en offuerrettis klar Schriftens Perle / sød oc lifflig Bibelkiern oc rei gyldene Siælens Krone: Wi oc see / huorledis atskillige omliggende *Nationer* oc Tungemaal / inden oc vden Kircken / Sangvijs haffue ført sig den til Guddelig Brug oc

hafue fort sig den til Gudelig brug oc nytte: Der end oc /
for det tredie / haffuer været mange Gudfryctige oc David-
elskende Christne i disse Lande / som haffide lunge siden
giernē seet den paa vort Danske Tungemaal / i lige maade /
at være vdgangen: Da er nu saadant / i Jesu Naffn / efter-
kommet / saa den Christelige Læser her haffuer det offtebem.
Davidiske *Psalterium*, Sangvijs paa vort Danske Maal vdsat
oc forferdiget / icke saa meget *accurat* som det sig burde / oc
som *Materia*s fordrefflighed fordrer oc esker: Men som ieg
denne første oc besuerligste gang / best kunde oc formaatte;
Texten (som forhaabis) vden stor gewalt oc misstyding: Oc
det / icke vnder de fremmede Franske Toner / som den gemene
Almue icke enten lærd hafuer / eller (maa skee) ald sin Liiffs tid
lære skulde: Men vnder saadanne *Melodier*, som vdi *cythara Lu-*
theri oc vore Psalmebøger findis / oc ellers i vore Christelige Huse
giengse erre / oc skot huer *Vicar* oc *Legmand* icke wbekante,
Huileke oc i sandhed / allerstørste parten / bodde i *gravitet* oc
sødhed (naar ellers Texten met sine wmensurerede Rijm, der
vdi inted indpasser oc fornelodier) hære prisen for de andre
/ om mand ellers *ἀνευ προσηγορίας* oc *wpræjudicerlig* vijs / der
om *criticere* oc dømme vil / oc ey paa Atheniansk maneer /
lade oss det ny oc fremmede saa vel befalde / wi der offuer
wforneuden skulle forkleinre / laste oc forkaste vort eget.

Men / om icke Texterne / her allevegne / sig saa vel met
Tonerne / som det sig burde / bequemme: Ombedes den
veldommende *Musicant*, vilde mig det gunstelige til beste
holde / Anscendis saadant at være det allerbesuerligste i dette
ringe Arbejde / besynderlig nu Ijssen / i slig maade / første
gang brydis. Til met er David en *Autor* oc Geistlig Poet /
fuld aff den Hellig Aand / saa hand for Aandtsens offuer-
flødige Rijgdoms skyld / falder aff en *materia* oc *genere dicendi*
i en anden / oc offte i en Psalme / baade lærer / formaner /
trøster / truer / spaar / beder oc tacker / etc. Met huileke
Stykker / en *Melodi* oc *Tone* / sig icke saa passe oc arte kand /
som Konsten ellers fordrer oc vdkræffuer.

Nytte: Der end oc / for det tredie / halfuer været mange
Gudfryctige oc Davidelskende Christne i disse Lande / som-
haffde lenge siden gierne seet den paa vort Danske Tunge/
maal / i lige maade / at være vdgangen: Da er nu saadant /
i Jhesu Naaffn / effterkommet / saa den Christlige Læser her
haffuer det offtebemelte Davidiske *Psalterium*, Sangvijs paa
vort Danske Maal vdsat oc forlærdiget / icke saa meget *accu-
rat* som det sig burde / oc *Materiens* fordreflighed fordrer oc
esker: Men som jeg paa denne tid / best kunde oc formaatte;
Texten (som forhaabis) vden stor gewalt oc mißtyding: Oc
det / icke vnder de fremmede Franske Toner / som den ge-
mene Almue icke enten lærd haffuer / eller (maa skee) ald-
sin Liiffs tid lære skulde: Men vnder saadanne *Melodier*, som
vdi *Cithara Lutheri* oc vore Psalmebøger findis / oc ellers i
vore Christelige Huse giengse erre / oc skot huer *Vican* oc
Legmand icke wbekante. Huilcke oc i sandhed / aller største
Parten / baade i *gravitet* oc sødhed (naar ellers Texten met
sine wmensurerede Rijn / der vdi inted indpasser oc for-
melodier) bære Prjsen for de andre / om mand ellers *ἔξεν
προσχηματος* oc *wpräjudicærlig* vijs / der om *criticere* oc
dømme vil / oc ey paa Atheniansk maneer / lade oss det ny
oc fremmede saa vel befalde / wi der offuer wfornöden skulle
forkleinre / laste oc forkaste vort eget.

Men / om icke Texterne / her allevegne / sig saa vel met
Tonerne / som det sig burde / bequemme: Ombedes den
veldømmende *Musicant*, vilde mig det gunsteligen til beste
holde / Anseendis saadant at være det allerbesuerligste: i
dette ringe Arbejde / besynderlig nu Ijssen / i slig maade /
første gang brydis. Til met er David en *Autor* oc Geistlig
Poet / fuld aff den Hellig Aand / saa hand for Aandsens
offuerflødige Rijkdoms skyld / falder aff en *materia* oc *genere
dicendi* i en anden / oc offte i en Psalme / baade lærer / forma-
ner / trøster / truer / spaar / beder oc tacker / etc. Met huilcke
Stykker oc *Ingredienter* en *Melodi* oc Tone / sig icke saa passe
oc arte kand / som Konsten ellers fordrer oc vdkræffuer.

I lige maade er oc min ønske oc formoding / en huert oc vilde det for got passere lade / at her vnder tiden *syncoperis* et Ord som er tre Staffuelser vdi / oc giøris tuende der aff: Eller her *Apocoperis* et Ord / oc den Bogstaff *E* (besynderlig) i enden borttagis / oc *Apostrophus* eller bagvend *C* sættis offuer *Consonanten* igien: Eller her *contraheris* et Ord / oc to Staffuelser / enten formedelst *Vocalens Circumflexion*, eller hendis borttagelse / giøris til en / som her vel stundom skeer. Thi saadan *Licentis* oc Frjhed / fordrer baade fornødenhed i sig self / om Ordene ellers met deris wtvungne mening / vnder Noderne sig arte oc bequemme skulle: Oc er derforvden / alle *Rythmiciis*, i huad Sprøck det være kand / altid *indulgeret*. Jeg hafuer dog her vdi været det skønligste mulighed tolle kunde / vil oc gierne *secundâ curâ*, huis behoffuis / *castigare* oc forbedre. At det lille Tal i Bredden staar / bemercker Davids / oc det andet i Sangen staar / *Melodiens Verb* / acter vel den gode Læsere self / Saa oc met de *Typographiske fauler*, enten i Text eller andet / i beste maade offuerdrager. Den barmhertige Gud / lade saadant være skeed / sit Allerheligste Naffn til ære / Sin Danske / Norske / oc dennem *anxerode* Kircke oc Menighed til nogen opbyggelse / oc alle Davidskende Hierter til et Christeligt gefald oc velbehagelighed / ved vor HËrre Jesum Christum.

Men huad Orsagerne belanger / i hæderlige / høyt oc velærde Mænd / huorfor ieg vnder eders hæderlige Naffne / denne lille Davidske Handbog *publiceret* hafuer / oc eder den venligen *dediceret*, ere effterfølgende besynderligen:

Først / at det ieg for 3 Aar forleden / til en liden præffue de 7 poenitentsens Psalmer / ved Prenten lod vdgaa / oc derhoß mig erbad / effter samme vjß / hele Psalteren / met Guds hielp / at forferdige det første mig gafuis der til nogen leddighed / om mand ellers aff Prøffuepsalmerne cracte kunde / saadant den Christne Menighed nytteligt at være. Da hafue mange aff eder / baade scriff oc mundlig *urgeret*, ieg samme løffte holde vilde / oc at saadant vaare eder jo førre / jo

I lige maade er oc min ønske oc formoding / en huer oc vilde det for got passere lade / at her vndertiden *syncoparis* et Ord som er tre Staffuelser vdi / oc giøris tuende der aff: Eller her *Apocoparis* et Ord / oc den Bogstaf *E* (besynderlig) i Enden borttagis / oc *Apostrophus* eller bagvend *C* sætis offuer *Consonanten* igien: Eller her *contraheris* et Ord / oc to Staffuelser / enten formedelst *Vocalens Circumflexion*, eller hendis borttagelse / giøris til en / som her vel stundom skeer. Thi saadan *Licentis* oc Frihed / fordrer baade fornødenhed i sig self / om Ordene ellers met deris vtvungne Mening / vnder Noderne sig arte oc bequemme skulle: Oc er derforuden / alle *Rythmici*, i huad Sprock det være kand / altid *indulgeret*. Jeg haaffuer dog her vdi været det skønligste mulighed tolle kunde. At det Ilde Tal i Bredden staar / bemercker Davids / oc det anden i Sangen staar / *Melodiens* Verb / acter vel den gode Læser self / saa oc met de *Typographiske fauler*, som i min fraværelse vnderløbne ere / enten i Text eller andet / i beste maade offuerdrager. Den barnhiertige Gud / lade saadant være skeed / sit allerhelligste Naffn til ære / Sin Danske / Norske / oc dennem *annexerede* Kircker oc Menigheder til nogen opbyggelse / oc alle Davidelskende Hierter til et Christeligt gefald oc velbehagelighed / ved vor HERre JEsu Christum.

Dernæst Hæderlige / Høy oc Vællærde Mænd / effter som jeg tre Aar forleden i første Oplag / vnder eders Hæderlige Naffne / denne lille Davidiske Handbog *publiceret* haaffuer: Saa kunde eller burde jeg ey heller / denne anden *Edition*, nogen anden *dedicere* oc tilscriffue / icke alleeniste aff de Aarsager som første Tryck vdførligen medfører: Men oc for de ny Velgierninger oc Æris bevijsninger mig siden den Tid aff en part siue Mænd der i Riget vederfarne ere/ huib icke wtacknemmeligen bør at forglemmis: Ønskendis oc meget bedendis / I samme lille *Papir-præsent*, i en god oc Christelig mening optage vilde / oc for Guds Aand skyld (som i David offuerriigeligent huilede) Eder oc eders vel befalde lade / oc i

kiærere. Huerfor ieg oc nu / huis i denne *tristia atia*, der vdi *praestet* haffuer / eder som samne ringe wmage begærede / allerhelst *dedicere* oc tilscriffue vilde.

Dernæst / er oc saadant skeed til en tacknemmeligheds *apparentz*, bode for Broderlig *favor* oc omgængelse / den korte tid wi vaare *College*, Naboer oc *Conversanter* tilsammen / saa oc andre Velgierninger / som mange aff eder mig gjort oc beujst haffue.

For det tredie / er mig aff forfarenhed oc icke wbevist / at eders Vngdom oc Menighed / aff Naturen / meget til Sang oc *Music inclinere*, (til huilcket de lange VinterAftener end icke ringe Orsag giffue) huor vdoffuer oc offte hender / at tiden met slig *Music* og spil fortæris / aff huilcket Gud mere fortærnis end æris / oc Vngdommen mere *offenderis* end i noget got læris: Vilde ieg derfor / her met / giffue eders Vngdom og Tilhørere / disse halffandethundrede Davidiske gyldne Harpestrengene oc Israelitiske *Muteter* vdi Haanden / deres Krogharper / Hackebretter og Langspil / der met hellighen oc sødeligen at *consecrere* oc besætte: Huilcke Psalmer / naar de paa deris Harper oc andre ringe Bonde-*Instrumenter*, de lange Aften-timer slaas oc hørnis / oc Forældre / Børn oc Tiunde met Hierte oc Mund tillige istemme / Glædskebøns Gud oc HERRe icke mindre forlyste oc behage vil / end der David forðum tid / met sine Harper / Cither / Cimbler / Piber / Basoner / Trommer oc Orgeler / etc. hans høye Majestet oc alle hans hellige Engle forlystede. Saa skal oc deres lange VinterAftener / oc tunge vdroers Dage / korteligen oc glædeligen i HERRen henflyde / oc fructbarligen forløbe.

Endelig oc for det sidste / er oc denne ræt *Principal*-Orsagen til saadant betenckende / at ieg her met efter mange Gudfryctiges Exempel / jo førre jo bedre / Christeligen *deprecere* kunde / alt huis vng eller gammel aff min *conversation* hoss eder nogen tid eller sted met ord eller gierninger / kunde *offenderet* vere / at de som sande oc retskafne Christne vilde /

beste maade *commenderet* haffue / oc mig oc mine i eders
Christelige Bønner til Gud ideligen ihukomme.

effter Christi befaling / sleete voris tilfællis Fader i Himmelen
paa / oc mig saadant Broderligen aff Hierted *condonere*.

Belangende min ringe Person / vil ieg / saa længe ieg
lefuere / for eders ganske Menighed / met min inderlige **Bøn**
til Gud icke ophørre / at hand den i sin velbegynte Cate-
chismi Lærdom oc alle Christelige dyder jo mere oc mere
begrunde oc rodfeste vil til vor HERRis Jesu Christi Dag.

Oc vil her met alting affbryde / oc dette offtehem. ringe
Musicum studium oc Davidiske *Cithar* (met huilcket ieg denne
bedrøffuelig Vinter i HERRens fryet fortæret haffuer) eder
forbe. hæderlige / høye oc vellærde Mænd / paa det venligste
dediceret oc foræret haffue / Ønskendis oc meget bedendis / i
samme ilde Papir-*present*, i en god oc Christelig mening optage
vilde / oc for Guds Aand skyld (som i David saa rjgeligen
huilede) Eder oc eders vel befalte lade / oc i beste made
commenderet haffue / oc mig oc mine i eders Christelige Bøn-
ner til Gud jdeligen ihukomme.

Den Allerhøyeste oc mæchtigste Davids Gud og HERRe /
beuare i disse Riger oc Lande / nu i denne allersidste oc
færligste Verdens Aftentime / sin ilde Hiord oc Kircke /
oc lade sit hellige Ords Liub / hoss oss / aff Sathans oc Ver-
dens grumme brusen oc stormen / jo icke vdstuckis / men
skinne oc liuse frem oc frem / for fødde oc wfødde / denn
onde Verdens oc Dødsens Skugges Dal slet igennem / indtil
Lammet paa stolen oc Thronen / met sit euige Liub oc
Kjarhed / fuldkommelig for oss / i Guds Rige vdbryder.
Den samme Allmæchtige HERRe Zebaoth / som den gode Kong
David baade naadeligen regærede oc mæcteligen besker-
mede / regæret i lige maade / vor Allernaadigste Konge oc
Herre / met samme sin gode og H. Aand i alt sit Kongelige
Regimente / oc vdstreckte ofuer hans Majestet / sampt hans
May: Høyborne Fru Moder / det vnge høyborne Herskab
vor naadigste Printz oc Herre / hans Naadis tucnde Her-
brodre oc det ganske Kongelige Huß / sin mæctige oc brede
Vingers skiul os skygge / imod ald færlighed oc wlycke baade

Den Allerhøyeste oc mæchtigste Davids Gud oc HËrre /
bevare i disse Riger oc Lande / nu i denne allersidste oc far-
ligste Verdens Aftentime / sin lilde Hiord oc Kircke / oc
lade sit hellige Ords Liuß / hoss os / aff Sathans oc Verdens
grunne brusen oc stormen / jo icke vdsluckis / men skinne
oc liuse frem oc frem / for fødde oc wfødde / denne onde
Verdens oc mørcke Dødsens skugges Dal slet igiennem /
indtil Lammet paa Stolen oc Thronen / met sit evige Liuß
oc Klarhed / fuldkommelig for oss / i Guds Rige vdbryder.
Den samme Allmæchtige HËrre Zebaoth / som den gode Kong
David baade naadeligen regerede oc mæcteligen beskær-
mede / regere i lige maade / vor Allernaadigste Konge oc
Herre / met samme sin gode oc Hellig Aand i alt sit Konge-
lige Regimente / beskerme hans Kongl: Majest: i denne
farlige Tid oc Strid / som sin egen Øyesteen / oc vdstrecke
offuer hans Majestet / samt hans Majest: Høyborne Fru
Moder / Førstelig Naade Høyborne Hertug CHRISTIAN den
Femte / vor Allernaadigste Printz oc Herre / hans Naadis

til siel oc Liff. Den store Raadtsens Engel Christus Jesus /
være oc inden døren i raad oc daad / hoss Rigens høvyjse
Raad kraffteligen til støde / saa deres *Consilia*, Raad oc
slutning maa teckis den Allerhøyeste Gud: Iland oc Naade-
ligen styre oc regere saaledis menige Ridder oc Adelskab /
huer i sit tilbetroede Kald oc Embede / at Gud for alting maa
æris / Vndersaatterne *prosperere* oc forfremmis / oc en god
Samuittigheds Fred altid atspørris. *In Summa*, Gud som al-
ting ene opholder / oc aff Naade beuaret / opholde oc beuare
oss alle / den Store met den Lilde / i sin sande Fryct oc alle
Davidiske Dyder / oc giffue disse vore Fæderne-Riger oc
Lande / faste Rødder oc Fødder vnder sig / oc gode oc mode
Fructer offuer sig / sit Allerhelligste Naffn til ære / oc oss til
timelig oc euig velsignelse / ved vor HÈrre oc eniste For-
løser / som paa denne Dag 1589 Aar forleden / sit wskyldige
Blod for oss alle udgiffuet hafluer / Jesum Christum. Amen
oc Amen / Halclu-jah. Screffuet i Malmø / Christi Pjnsels
Dag / 1623.

V. R. studiosiss.
A. N. D. C. H. R. I. S. T.
Arocnis.

Herr' Brødre oc det gantske Kongelige Huß / sin mæctige oc brede Vingers Skiul oc Skygge / imod all Farlighed oc Wlycke baade til Siæl oc Liff. Den store Raadtsens Engel Christus JESus / være oc inden Dørren i Raad oc Daad / hoß Rigens Høvyjse Raad krafteligen til stæde / saa deres *Consilia*, Raad oc Slutning maa teckis den Allerhøveste Gud: Hand oc Naadeligen styre oc regære saaledis menige Ridder oc Adelskab / huer i sit tilbetroede Kald oc Embede / at Gud for alting maa æris / Vndersaatterne *prosperare* oc forfremmis / oc en god Samvittigheds Fred altid atspøris. *In summa*, Gud som alting ene opholder / oc aff Naade bevarer / opholde oc bevare oss alle / den Store met den Lilde / i denne farlige Tid / i sin sande Fryct oc alle Davidiske Dyder / oc gifue disse vore Fæderne Riger oc Lande / faste Rødder oc Fødder vnder sig / oc gode oc mode Fructer offuer sig / sit Allerhelligste Naffn til ære / oc oss til Timelig oc Ewig Vel-signelse / ved vor HERRe oc eneste Forløser JESum CHRISTum. Amen oc Amen / Hallelu-jah. Screeffuet i Oringborg 5. Martij Dag/1626.

V. R. studiosiss.

AND. CHRIST.
Arocnais.